

تعلیم و تربیت

سال ششم

مرداد ماه ۱۳۱۵

شماره ۵

اصول فن مناظره

« در این موقع که تشکیل مجالس مناظره و خطابه بین دانش آموزان کشور مورد توجه خاص وزارت معارف قرار گرفته و مخصوصاً در دبیرستانها برای تربیت قوه نطق و بیان و پروراندن قریحه سخنوری جوانان اهتمام خاصی بعمل میآید »
« ضرورت دارد که علاقه‌مندان بدین امر از اصول و قواعد اولیه آن بخوبی آگاه باشند و دستورهای معینی را در ضمن مناظره‌ها بکار بندند تا نتایج مطلوبه از تشکیل مجالس مناظره حاصل آمده و رنج و کوشش مریبان و شاگردان در این راه بهدر نرود.

« خوشبختانه اداره مجله تعلیم و تربیت که در صدد تهیه مقاله در این باب بود اطلاع پیدا کرد که چند سال پیش از این جناب آقای حکمت وزیر معارف و اوقاف و صنایع مستظرفه مقاله راجع باصول فن مناظره از تالیفات چارلین هانسون نویسنده معروف امریکائی از انگلیسی به فارسی ترجمه فرموده و امثله و توضیحاتی بر آن افزوده‌اند.

« اکنون نیز برای آنکه فائده رساله مذکور عام شود و مورد استفاده خوانندگان مجله تعلیم و تربیت قرار گیرد به تقاضای کارکنان مجله با درج آن موافقت فرمودند. »

فن مناظره که در اغلب مؤسسات تربیتی و مدارس عالیہ ممالک انگلستان و اتازونی برای تربیت قوه نطق و بیان و تهذیب و تمرین افکار بکار میرود مشتمل بر قواعد و اصولی است که بی متابعت آن فوائد مطلوب حاصل نشده و نتایج مقصوده بدست نخواهد آمد.

۱ - مناظره - مناظره يك قسم احتجاج و ایراد ادله متقابل است که مخصوصا از برای محصلین جوان قدر و قیمت عملی دارد زیرا مناظره در حکم کشتی گیری و مصارعت و بازی «گو و چوگان» می باشد زیرا شخص مناظره کننده همواره سعی میکند که منظور حریف خود را بفراست دریابد و این امر او را برای تنازع و مبارزه فکری با ابناء نوع تربیت نموده هوش او را تند، فهمش را روشن و قوه منطقی او را ترقی میدهد.

پس مناظره يك قسم تربیت و تعلیم عقلانی است که تمام قوه فکریه را از حافظه و دراکه و نطق و همچنین حس محاکمه را بکار انداخته ملکات پسندیده را از قبیل دقت نظر و حب مطالعه و فحص در مسائل در شخص مناظر پرورش و نمو میدهد.

۲ - اصطلاحات معموله در مناظره - یارۃ الفاظ و اصطلاحات در مناظرات استعمال میشود که لازم است قبلا معانی آنها را دانست:

الف - قضیه - عبارتست از جمله که موضوع مناظره را بیان میکند.
 ب - طرف مثبت - کسی است که میخواهد قضیه مفروضه را ثابت کند.
 ج - طرف منفی - کسی است که میخواهد قضیه مفروضه را باطل سازد.
 د - موافق - مناظرینی که در يك طرف (مثبت یا منفی) باشند هم عقیده و موافق نامیده میشوند.

ه - مخالف - مناظرینی که در دو طرف متقابل باشند مخالف یکدیگرند.
 و - استدلال - ایراد مطالب برای اقامه برهان و دلیل استدلال نامیده میشود.
 ز - جرح و رد - ادله ایست که مستقیما برای بطلان استدلال مخالفین بکار میرود
 ح - دفاع - در حقیقت همان جرح و رد است لیکن غالبا تکرار خلاصه کلیه استدلالات هر يك از طرفین دفاع نامیده میشود.

۳ - بیان قضیه مفروضه - در مناظره باید خیلی دقت شود که مسئله مورد مناظره بعبارت فصیح و روشنی ذکر شود از این رو باید موضوع مناظره را بصورت يك قضیه ادا نمود که بعینه مانند قضایای هندسی بتوان آنرا ثابت یارد کرد. شرط بیان این قضیه آن است که کاملا واضح و خالی از ابهام و تعقید باشد والا برای یکی از طرفین تولید فایده یا ضرر خواهد کرد.

مثلا فرض کنید موضوع مناظره فوائد و مضارده نشین کردن ایلات ایران باشد این مطلب را نباید بجمله استفاده کنید بیان نمود و گفت: «مفروض آنکه ایلات ده نشین باشند بهتر است یا آنکه قشلاق و بیابان نمایند».

بلکه بهتر است قضیه را بطرز ذیل بیان کرد: «مفروض آنکه ایلات ایران نباید ده نشین شوند» ولی برای احتراز از ابهام و اختلال در کلام بهتر آنستکه قضیه مفروضه سلبی نباشد و باین طریق اداء شود: «مفروض آنکه ایلات ایران باید ده نشین شوند» چه در اینصورت هم برای طرف مثبت راه صاف و وسائل موجود است که کلام خود را توسعه داده و اقامه ادله نماید و هم تکلیف طرف منفی معلوم است که ادله طرف مثبت را رد و براهین او را نفی نماید.

مثبت میداند که چه را میخواهد ثابت کند و منفی نیز میتواند که علاوه بر ادله سلبیه خود بحضار بنمایاند که طرف مثبت از عهده اثبات مطلب خود بر نیامده است. برای اینکه وقت مناظرین صرف تعیین و ایراد قضیه مفروضه نشود باید قبل از وقت در موقع تحریر قضیه هر مطلب مشکوک یعنی هر عبارت مبهم و غیر معلوم بخوبی توضیح و تشریح شود.

۴ - **وسائل کسب ادله** - برای کسب ادله و براهین شخص مناظر علاوه بر آنچه از افکار و معلومات رفقای دانشمند خود میتواند استفاده نماید باید از فهارس کتب و مندرجات آنها کاملاً مطلع باشد تا بتواند از هر کتابخانه کتاب مطلوب و از هر کتاب فصل مقصود را که بکار او میاید بزودی بدست آورده و بدان استشهاد کند.

همچنین باید بطرز استفاده از مجموعه های ادبیات و توارینخ و دائرة المعارفها آشنا بوده و از مجلات علمی و ادبی داخله و خارجه بتواند مطالب مفیده را که بکار او بیاید استخراج کند.

در ضمن کلام اگر متکلم از اشعار و امثال و حکم و یا از اقوال مؤلفین و حکماء و دانشمندان معروف استشهاد نماید در حضار خیلی مؤثر افتاده و بر دلنشینی کلام او خواهد افزود ولی باید گفتار دیگران را در ابتدای کلام خود قرار دهد و نیز باید دقت کند آنها را بدون تحریف و تغییر نقل نماید، مستمعین غالباً توقع دارند که برای آنها منبع

ومدرک کلمات منقولۀ ذکر شود مثلاً نباید شعری یا عبارتی از شیخ سعدی را بطور اجمال ذکر کرد بلکه باید قید نمود که در کدام کتاب خود این شعر یا عبارت را آورده است .
 بعبارة اخری گوینده باید در نقل کلام دیگران بقدری توضیحات لازمه بدهد که مستمعین بالطبع صحت آنرا تصدیق نمایند و این کار بسی سهل و آسان است باین طریق که در موقع یاد داشت مطالب باید اصل ومدرک آن را نیز یاد داشت نموده و در حین بیان بدون معطلی ذکر کند .

۵ - **خلاصه نطق** - شخص مناظر برای تهیه نطق خود بیاد داشت تنها اکتفا نباید بنماید بلکه باید تمام مطالبی را که ذکر آنها اهمیت اساسی دارد قبلاً بخاطر آورده و برای این کار نطق خود را بطور اختصار بیرون نویسد نماید یا بعبارت دیگر خلاصه نطق ترتیب بدهد .

خلاصه نطق - سه جزء ۱، ۲، ۳ دارد : ۱ - مقدمه ۲ - اصول مطالب ۳ - خاتمه

در مقدمه باید مطالب ذیل را بطور وضوح بیان نمود:

۱ - مسئله که مورد مناظره است چگونه و از چه نظر مطرح شده است .

۲ - چه حقایقی مورد تصدیق طرفین است .

۳ - حقیقت مسئله که باید ثابت شود کدام است .

در اصول مطالب باید ادله و براهین با رعایت قوانین ذیل مرتباً ایراد شود :

۱ - قیاسات برهانی از ادله استحسانی جدا و ممتاز بوده مخلوط نشود .

۲ - ادله برهانی بترتیب منطقی منظم ذکر شود .

۳ - ادله استحسانی نیز در ضمن کلام و در مواقع مقتضیه ادا شود .

در خاتمه - مجموع ادله را باید بطور اختصار و خلاصه متوجه نتیجه مقصوده

کرده و سخن را با حسن مقطع خاتمه داد .

۶ - **رد و جرح** - چگونگی و موقع جرح ادله حریف بسته بمسئله مناظره

است . گاهی مقتضی است که ادله جرحیه را در رد براهین مخالف در ابتدای کلام قرار دهیم که از هر گونه مغالطه و سوء تفاهم جلوگیری شود در پاره مواقع بهتر آنستکه براهین حریف را بطور بی اعتنائی و عدم اهمیت تلقی کرده دلائل رد آنرا در ضمن سخن ذکر کنیم

تا از اهمیت آن کاسته باشیم در بعضی اوقات تا ادله خود را تماما ذکر نکنیم نباید جوابی باده خصم بدهیم و پس از آنکه زمینه بخوبی حاضر و مستعد شد آنگاه تمام ادله او را یکسره ابطال و همه را یکدفعه نفی نمائیم. در هر حال وقوع و چگونگی جرح ادله حریف را باید ذوق و هوش شخص مناظر تمیز بدهد.

تنبیه - ۱ - برای اثبات مقصود نه فقط باید دلائل خود را حاضر نموده و خلاصه نطق ترتیب بدهیم بلکه همانقدر که بر زمینه سخن و اصول ادله خود لازم است مسلط باشیم به زمینه کلام و استدلالات حریف نیز باید کاملاً بی‌بریم زیرا که مناظره معامله داد و ستداست هم باید جواب بدهیم و هم جواب بشنویم پس باید که قبل از وقت اصول ادله حریف را نفرس نموده و مستعد جواب بود و الا بعد از آنکه مناظره شروع وزد و خورد آغاز شد موقع کسب اطلاع و تهیه جواب نیست.

تنبیه - ۲ - در ضمن سخن باید از مصادر به مطلوب احترام نمود و دلیل را عین مدعا قرار نداد چه مدعا فقط اظهار قضیه و بیان رای است و در مناظره وزن و قیمتی ندارد ولی دلیل باید بمقدمات صحیح و بر اهین منطبقه و مؤکد باشد تا نتیجه مقصوده را حاصل کند.

۷ - نطق - شخص مناظر پس از آنکه استدلالات و مطالب خود را تهیه کرد و آنرا کاملاً منظم ساخت و در قالب خلاصه نطق در آورده باید که تمام نطق خود را از خود بیا یکنفر از رفقایش تکرار نماید تا هنگامیکه بر منبر خطابه صعود میکنند برای ایفاء کلام مضطرب نشده و در نماید. عین نطق را نباید حفظ کرد بلکه باید معانی را بذهن گرفت و قبل از مناظره عبارات و الفاظ گوناگون ادا کرد تا آنکه هر قسمت از سخن را بتوان با کمال سلاست و با آهنگهای مقتضی ادا نمود مناظری که نطق خود را اینطور حاضر کرده باشد همینکه نوبت باو میرسد با نهایت اطمینان قلب و اشتیاق شروع میکند و سخنان خود را کاملاً گفته و حق کلام را ادا مینماید بدیهی است کسی که با این شوق و جدیت سخن بگوید و از روی متانت و اطمینان قلب نطق کند توجه مستمعین را بخود جلب کرده و آنها را متقاعد خواهد ساخت.

۸ - موضوع برای مناظره - فهرست ذیل مشتمل بر موضوعاتی است که

برای نمونه از هر مقوله ذکر شده است بعضی از آنها قابل مناظره در مجامع عمومی یا ادبی است و بعضی فقط بکار محصلین مدارس میآید و بفرآخور سن و تحصیلات و مقام علمی مناظرین میتوان از آن میان انتخاب کرد و ممکن است که این فهرست پاره موضوعات دیگر را که بهتر و مفیدتر باشد بذهن خوانندگان بیاورد.

(این موضوعات بصورت قضیه مفروضه نوشته شده است):

- ۱ - در جدال سعدی با مدعی در باب توانگری و درویشی حق باشیخ بوده است
- ۲ - دوره تعلیمات چهار ساله ابتدائی برای عموم ابناء مملکت بهتر از دوره تعلیمات شش ساله است.
- ۳ برای محصلین دبیرستانها تدریس از روی کتاب چاپی بهتر است تا جزوه نویسی
- ۴ - منسوجات وطنی برای مردم ایران بهتر از منسوجات خارجی است.
- ۵ - تربیت اخلاقی نافع تر از تحصیل علمی است.
- ۶ - تدریس علوم ب زبان فارسی بهتر از تدریس ب زبان خارجه است.
- ۷ - شغل آزاد و حرفه مستقل بهتر از سایر مشاغل و حرف است.
- ۸ - برای ایرانی ساعت بطرز فرنگی (که نصف النهار مبداء آن است) نافع نیست
- ۹ - تجربه خارجی از تحصیلات علمی در مدرسه بهتر است.
- ۱۰ - ترویج صناعت در کشور ایران الزم از ترویج زراعت است.
- ۱۱ - بقولات و مواد غیر لحمی از اغذیه لحمی بهتر است.
- ۱۲ - بازی گویوچوگان از بازی فوتبال بهتر است.
- ۱۳ - اصول پیشاهنگی باید مابین جوانان ایرانی نیز ترویج و معمول شود.
- ۱۴ - در کلیلله و دمنه حق با عقاید و اصول دمنه بوده است.
- ۱۵ - شاگردان مدارس متوسطه نباید روزنامه بخوانند.
- ۱۶ - کتابخانه عمومی روزهای جمعه نیز باید باز باشد.
- ۱۷ - يك هنر یدی در مدارس چهار کلاسه باید جزو دستو و تعلیمات باشد.
- ۱۸ - شدائد و منقعات سلطان جلال الدین خوارزمشاه بیشتر از بزدگر سوم بوده است
- ۱۹ - مقام شعری خواجه حافظ رفیعتر از شیخ سعدی است.
- ۲۰ - فردوسی در شاهنامه قسمت سلطنت کیان را بهتر از قسمت ساسانیان سروده است.

- ۲۱ - اشعار وصفی انوری بهتر از اشعار وصفی ظهیر فاریابی است .
- ۲۲ - ورزش در مدارس متوسطه باید اجباری باشد .
- ۲۳ - تعلیم فن نجاری در مدارس متوسطه ذکور باید اجباری باشد .
- ۲۴ - تعلیم فن طباطبخی در مدارس متوسطه اناث باید اجباری باشد .
- ۲۵ کتاب (کلیده و دمنه بهرامشاهی) فصیح تر و بلیغ تر از (از اوار سهیلی) نوشته شده است .
- ۲۶ - دو ساعت مطالعه در طالار مطالعه مدرسه بهتر و نافعتر است از دو ساعت مطالعه در خانه .
- ۲۷ - مطایبه و مزاح در ضمن کلام عادت پسندیده است .
- ۲۸ - استعمال دخانیات مضر است .
- ۲۹ - تاسیس مجمع اتفاق ملل برای حفظ امنیت دنیا لازم است .
- ۳۰ - دولت ایران باید تعلیمات ابتدائی را در تمام کشور اجباری نماید .
- ۳۱ - تعلیمات متوسطه باید پسران و دختران را طوری تربیت کند که پس از فراغت از تحصیل قادر بکسب معیشت خود باشند .
- ۳۲ - زندگانی انسان در کتب زمان بهتر از کتب تاریخ مجسم و تصویر شده است .
- ۳۳ - تمام شرور و مفاسد بشریت ناشی از شرب مسکراست .
- ۳۴ - تمام مدارس متوسطه باید کتابخانه مخصوص داشته باشند .
- ۳۵ - دانستن فن شنا برای هر جوانی لازم است .
- ۳۶ - بوستان شیخ بر گلستان ترجیح دارد .
- ۳۷ - معالجه حصه بطرز قدیم بهتر از طرز جدید است .
- ۳۸ - اصول (دارون) در خلقت بشر باطل است .
- ۳۹ - اوزان و مقادیر داخله مملکت باید متحدالشکل باشد .
- ۴۰ - تاسیس مجمع مناظره در تمام مدارس متوسطه و عالییه لازم است .
- ۹ - ترقیب مناظره - وقتی که در یک مجمع ادبی یا در یک کلاس ترتیب مناظره داده میشود تمام اعضا یا شاگردان باید در نظر داشته باشند که یکی از مقاصد عمده مناظره آنستکه افراد مجمع در استدلال و نطق ورزش نمایند .

غالبادر مجامع ادبی و کلاسهای معانی بیان سه چهار نفر از افراد که دست توانائی در تکلم و سخنوری دارند بپهلوان میدان شده و دیگران را بی نصیب میگذارند برای اینکه دیگران نیز از این مشق و مهارت بهره ور شوند رئیس مجمع یا معلم کلاس باید مبتدیانی را که در آغاز کار - نطق و تکلم را امری دشوار بلکه محال می بینند بانواع وسائل تشویق و تحریص نماید و نگذارد که اسیر ضعف نفس و یا ترس و واهمه شده بخطابه و نطق مبادرت نمایند و این نکته را هم باید همواره در نظر داشت که در مناظره يك دليل خوب و منطقی که نتیجه يك فکر سالم و دماغ روشن باشد صد بار از تمسك با فکار دیگران بهتر و گرانبها تر است اینگونه مشق و تمرین باید با اصول حکمیت جریان یابد و بهتر آن است که ترتیب دادن و بجریان انداختن مناظره و اکذار به هیئتی شود هر کب از سه نفر که رئیس مجمع یا معلم کلاس آنها را انتخاب نموده باشد و دیگران باید هر قراری را که این هیئت میدهد بطیب خاطر و بدون چون و چرا بپذیرند حتی اگر يك نفر را برای اثبات قضیه ای که مخالف عقیده او است انتخاب نمایند مشارالیه برای اینکه جریان مناظره تصادف با اشکالات نماید باید امر هیئت را پذیرفته و برای اثبات آن مقصود با آنکه بر خلاف میل اوست سعی جمیل نماید.

۱۰- انتخاب موضوع - باید دقت نمود که موضوعات مفیده عملی و بسطی که مورد توجه و استفاده عموم اعضاء باشد انتخاب شود و از طرح مسائل خیلی مبهم و مفصل و موضوعات طولانی پیچ در پیچ که فلاسفه یا سیاسیون دنیا سالهاست بر سر آن مباحثه مینمایند اجتناب باید نمود، بلکه موضوعی را باید اختیار کرد که علاوه بر تازگی شاکردان یا اعضاء نیز بتوانند از نتایج مطالعه و تجربیات شخصی خود در اطراف آن اقامه دلایل بنمایند.

۱۱- تهیه مطالب - برای تهیه ادله و حاضر کردن نطق وقت کافی باید به مناظرین داده شود آنها اقلاد و هفته باید مجال داشته باشند تا هر يك بتوانند اوقات بیکاری خود را صرف تفکر یا مطالعه و خوض در اطراف موضوع منتخبه بنمایند.
مثلا: - اگر دو نفر از محصلین معانی بیان منتخب شوند که در موضوع طریقه

گرم کردن اطاقها در زمستان بطرز ایرانی یا فرنگی مناظره کنند لازم است که علاوه بر آن مقدار ادله که بواسطه مراجعه بکتاب علمی تحصیل میکنند بتوانند از آنچه خود در خانه خود و یا خانه آشنایان برای العین مشاهده کرده اند کسب براهین نمایند زیرا آن کسی که در مجلسی برپا خاسته میخواهد افکار جمعی را با عقیده خود همراه نماید باید بمستمعین ثابت کند که خود شخصا در آن باب تفکر کرده و دماغ خود را ورزش داده و آنچه میگوید حاصل تجربیات و ملاحظات شخصی اوست.

۱۲- تقسیم کار ما بین اشخاص - چنانکه گفتیم غالباً طرفین مناظره چهار

نفر خواهند بود در اینصورت کار باید بترتیب ذیل مابین آنها قسمت شود:

۱ - حق کلام ابتداء با مثبت اول است و بطور اختصار زمینه کلیه ادله طرف مثبت را بیان میکند و آنچه را که او و رفقای او باید ثابت کنند بسمع مستمعین رسانیده و ادله خود را نیز بطور فهرست ذکر میکنند و در ضمن طرداً للباب نه مستقیماً و مخصوصاً میتوانند در جرح ادله طرف نیز سخن بگویند.

۲ - شخص منفی اول بعد از او بر خاسته آنچه را که او و رفقای او میخواهند ثابت

کنند فهرست وار ذکر میکند سپس ادله خود را مفصلاً بیان مینماید، یکی از مزایا و مرجحات طرف منفی این است که بر آنچه مثبت اول گفته اطلاع حاصل نموده و میتواند ادله او را سست یا جرح نماید و اگر مناسب داند ممکن است پیشدستی کرده ادله او را که مثبت دوم بعد از او خواهد گفت نیز رد کند.

۳ - بعد از آن نوبت به مثبت دوم میرسد و وظیفه او این است ادله سابقه را که رفیق

او بطور فهرست و خلاصه ذکر کرده بود تفصیل داده و مشروحاً بیان کند و ادله منفی اول را جواب بدهد پس از آن بر ادله که ممکن است منفی دوم بعد از او اقامه کند قبل از وقت حمله می برد و کلام خود را با لحنی جدی و بایبانی خلاصه و آهنگی مؤثر بیان میرساند

۴ - منفی دوم پس از او برخاسته و وظیفه دفاعی خود را که رفیق او شروع

نموده بود با آخر میرساند و باید سعی کند که تمام ادله طرف مثبت را جرح نماید پس

از آن نتیجه را بطور خلاصه ذکر کرده سخن را خاتمه دهد.

همه مناظره کنندگان باید دقت کنند که از وقت مفروض که رئیس یا معلم تعیین نموده است تجاوز نمایند و سزاوار است که از طرف رئیس یک نفر تعیین شود که مراقب وقت و ساعت باشد در سر موقع بقیام یا بهر علامت دیگر که مقتضی باشد انقضای وقت را اخطار نماید.

پس اتمام سخنان چهار نفر مخالف و موافق مناظره، عمومی میشود و هر يك از حضار در صورت اقتضای وقت و موقع با اجازه رئیس یا معلم میتوانند برخاسته اظهار عقیده یا بیان دلیلی بنمایند لیکن این اظهار عقیده و ادله باید خیلی مختصر باشد و اگر داوطلبی برای اظهار رای و عقیده پیدا شود برای اینکه وقت معین برای این کار بهدر نرود - مثبت اول و منفی اول میتوانند دو باره سخن بگویند ولی در این حال باید منتهای مهارت و استادی را در تکرار ادله سابقه و انتخاب ادله مهم از غیر مهم بکار برند.

۱۳ - دفاع - بعد از ختم مناظره عمومی دوفتر بعنوان نماینده از هر طرف

انتخاب میشوند برای اینکه ادله دفاعیه خود را بیان کنند در این نقطهای دفاعی هیچ دلیل جدیدی نباید اضافه نمود بلکه باید ادله گذشته را بطور اختصار تکرار کرد و یا آنچه که بطور اجمال و ابهام ذکر شده؛ و محتاج شرح و بیان است توضیح داده و تفسیر نمود. در ایراد دفاع نماینده طرف مثبت بعد از طرف منفی سخن میگوید و چون اثبات قضیه مفروضه بعهد او و بار استدلال بردوش وی است لهذا باید اداء کلمه آخرین حق او باشد. و در هر حال آنکسی که در آخر سخن میگوید مخصوصاً باید خیلی هنرمندی و مهارت بخرد. داده و در خلاصه کردن اصول ادله استادی نماید و آن ادله را بطور وضوح و مؤثر و قطعی بسمع مستمعین برساند بطوریکه در نفوس آنها جایگیر شده بعقیده او متمایل شوند.

۱۴ - قضاة - پس از ختم مناظره نوبت بقضاة و محاکمه میرسد تا آنکه تصمیم

قطعی در مسئله مورد بحث اتخاذ شود و معلوم گردد که کدام يك از طرفین در اقامه بر این قاطعه بیشتر زحمت کشیده و مستمعین بیطرف را متقاعد ساخته است؛ برای محاکمه سه نفر یا پنج نفر باید از طرف رئیس مجمع یا معلم کلاس انتخاب شوند؛ ایشان باید در ادله طرفین منصفانه حکومت کرده و رای خود را بنفع طرفی که دلائل او را اقوی

تشخیص داده اند اظهار دارند ولی شرط قضاوت آن است که قضاة احساسات شخصی خود را دخیل در محاکمه نکنند بلکه براهین طرفین را بدقت سنجیده قوت منطقی و صحت گفتار و انتظام کلام و طرز ادای آنها را مقایسه کرده رای خود را بیان نمایند و مجلس تمام شود*

* اخیرا در غالب مجامع مناظره (طرز اردوئی) را استعمال مینمایند باین طریق که رئیس دوفتر سر دسته انتخاب مینماید این دوفتر از افراد و اعضاء بنوبت یکفتر را انتخاب مینمایند تا اینکه تمام اعضاء به دو دسته قسمت میشوند - نیمی بطرف مثبت و نیم دیگر بطرف منفی میروند پس از آن بقرعه حق شروع بکلام نصیب یکی از طرفین میشود بعد مناظره شروع میشود باین طریق یکفتر مثبت و یکفتر منفی بنوبت سخن میگویند وظیفه دو سر دسته آن است که آنچه میتوانند بکوشند که وسائل غلبه و فتح را برای دسته خود فراهم کنند یعنی کار و ادله را مرتبا مابین آنها قسمت کرده و تا باین خود را ورزیده نمایند و نطق ابتدائی و دفاع را هم خود آنها ایراد مینمایند - سر دسته ها سعی میکنند که اعضاء فصیح سخنور را حتی المقدور در دسته خود داخل سازند.

تربیت

کلمه تربیت دارای معنی بسیار وسیعی است که شامل تمام نواحی زندگی میشود. عوامل مختلفی که در تغییر و تکامل انسان از آغاز طفولیت تا موقع وفات تاثیر میکنند در ردیف عوامل تربیت بشمار میآید. بهلاوه کلیه چیزهایی که در حیات انفرادی بمقصود تشکیل زندگانی اجتماعی تاثیر میکند مشمول کلمه تربیت است. بطور خلاصه تربیت یعنی مراقبت در آثار و عوامل مختلفی که انسان در زندگانی خود با آن روبرو میشود. اگر این عوامل و مؤثرات همیشه بر طبق مصالح مابود تربیت احتیاجی نداشتیم اما چون در معبر حیات بعضی عوامل مضر و زیان آمیز وجود دارد برای برهیز از عوامل بدو اقبال به مؤثرات خوب، به تربیت احتیاج داریم بنابر این تربیت آنست که بتواند مؤثرات خارجی را با مصالح ما توافقی دهد و افکار و تمایلات ما را با مقتضیات زندگی منطبق سازد.

اقتباس از «اصول تربیت و اطفال»